

פתיחה — וברך את עמך את ישראל ואת האדמה

עשה מה שהבטחתנו

בשש השנים שבין שמיטה לשמיטה, מפרישים תרומות ומעשרות. בשנה הראשונה והשניה מפרישים מעשר שני, ובשלישית מעשר עני. כך גם במחצית השניה. בשנה הרביעית והחמישית מפרישים מעשר שני, ובשישית מעשר עני. בסיום כל מחצית, נצטוונו לבער את כל המתנות שלא הגיעו לייעודן. "מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך בשנה ההוא והנחת בשעריך" (דברים יד, כח). הזמן בו מבערים הוא, שביעי של פסח של השנה הרביעית למחצית הראשונה, ושביעי של פסח של השנה השביעית למחצית השניה.

לאחר הביעור מצוה אותנו התורה להתוודות. הוידוי הוא הודאה שאכן המעשרות ניתנו כראוי "ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי... שמעתי בקול ה' אלקי עשיתי ככל אשר צויתני" (דברים כו, יג-יד). בסיום ההודאה על קיום ההפרשות כנדרש, יש גם בקשה מיוחדת:

השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש (שם טו).

חז"ל פירשו את הבקשה, כמעין דרישה – תביעה, מאת כנסת ישראל לקב"ה:

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים" — עשינו מה שגזרת עלינו, אף אתה עשה מה שהבטחתנו. "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל" — בבנים ובבנות. "ואת האדמה אשר נתת לנו" — בטל ובמטר, ובולדות בהמה. "כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש" — כדי שתתן טעם בפירות (משנה מעשר שני ה, יג)

הרב יהודה זולדן

במדרש אחר, רואה ר' נחמיה בבקשה – דרישה זו, משהו חריג ושונה:

פתח ר' תנחומא בר אבא: "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים" (דניאל ט, ז). מהו כן? אמר ר' נחמיה, אפילו בשעה שאנו עושין את הצדקה, מביטים אנו מעשים שלנו, ויש לנו בושת פנים. אין לנו שעה שאנו באין בזרוע, אלא בשעה שאנו מוציאים מעשרותינו. שנאמר: "כי תכלה לעשר" (דברים כו, יב). מה כתיב בסוף? "השקיפה ממעון קדשך מן השמים" (שמות רבה [וילנא] פרשה מא, א)

זוהי בקשה בזרוע, תביעה תקיפה, לקיים את ההבטחה שהבטיח ה' לעמו. תוכן ההבטחה הוא: בנים ובנות, טל ומטר, ולדות בהמה, ולפירות בעלי טעם בארץ ישראל. עושר ושפע חומרי כאן בארץ ישראל.

בעא מיניה רבי מרבי ישמעאל ברבי יוסי: עשירים שבארץ ישראל במה הן זוכין? אמר לו: בשביל שמעשרין, שנאמר: "עשר תעשר" (דברים יד, כב) — עשר בשביל שתתעשר (תענית ט ע"א).

קיום מלא ושלם של הפרשת תרומות ומעשרות הוא מקור לברכה ולשפע.

ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים

את קיום ההבטחה הזו ע"י הקב"ה, מצינו אצל יצחק אבינו, כאן באזור גוש קטיף. "וישב יצחק בגרר" (בראשית כו, ו). ושם בגרר, "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה'" (בראשית כו, יב).

מדוע מודגש בפסוק הכמות שהוציאה השדה?

אמר ר' חלבו: בארץ ההיא, בשנה ההיא — הארץ קשה והשנה קשה. ואלו היתה יפה על אחת כמה וכמה? וימצא בשנה ההיא מאה שערים. מאה כורים, מאה שערים, מאה מנינים. מאה שערים מלמד שהאמידו אותה ועשת מאה כמה שהאמידו. והלא אין הברכה שורה על דבר שהוא במשקל ובמדה ובמנין, מפני מה מדד אותה? מפני המעשרות. (בראשית רבה [וילנא] פרשה סד, ו).

פתיחה — וברך את עמך את ישראל ואת האדמה

יצחק מדד את הכמות שהוציאה השדה כדי להפריש מעשר:

"ויזרע יצחק". מהו "וימצא בשנה ההיא מאה שערים", מלמד שמדדן לעשרו. כי תדע, וכן הזהיר הקב"ה את ישראל, שאם יעשרו תבואתם יברכם בעושר, שנאמר: "עשר תעשר" — עשר בשביל שתתעשר (במדבר רבה [וילנא] פרשה יב, יא).

הוא המשיך בכך את מעשי אביו אברהם, שהפריש תרומה גדולה, ויעקב המשיך אחריו ונתן מעשר ראשון:

אבות הראשונים הפרישו תרומות ומעשרות, אברהם הפריש תרומה גדולה, שנאמר: "הרימותי ידי אל ה' א-ל עליון" (בראשית יד, כב), ואין הרמה אלא תרומה, שנאמר: "והרמותם ממנו (את) תרומת ה'" (במדבר יח, כו). יצחק הפריש מעשר שני, שנאמר: "ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים" (בראשית כו, יב). אמר ר' אבא בר כהנא והלא אין הברכה שורה, לא על המדוד, ולא על השקול, ולא על המנוי, ולמה מדדו? בשביל לעשרו, הדה הוא דכתב: "ויברכהו ה'" (שם). יעקב הפריש מעשר ראשון, שנאמר: "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (בראשית כח, כב). (ומדרש תנחומא [בובר] פרשת ראה סימן יב)

האבות השתמשו בארץ, הפרישו מעשרות והתברכו בשפע רב. שפע זה, בא ליצחק לאחר קשיים רבים. השנה קשה והארץ קשה. הוא זרע וחופר בארות, ועם כל העיכובים וההטרדות הוא מגדיל את רכשו — צאן, בקר, ובארות. הפלשתים סותמים ומציקים, ויצחק ממשיך למרות הכל. הקב"ה נגלה אליו ואומר לו: "אל תירא כי אתך אנכי וברכתך והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי". התגלות ה' ליצחק היא אמנם לאחר שיצחק עובר לבאר שבע, אבל היא מסבירה את מעשיו של יצחק בגרר:

ר' דוסתאי בי ר' ינאי אמר משם ר' מאיר: הרי הוא אומר ביצחק: "וברכתך והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי" (בראשית כו, כד). דרש יצחק ואמר: הואיל ואין הברכה שורה אלא על מעשה ידי, עימר זרע, שנאמר: "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים". מאה — מנין מאה, שערים מאה, דגנים מאה.

הרב יהודה זולדן

שערים ששערו מאה פעמים, נמצא על אחד מאה במה ששיערו.
(תוספתא מסכת ברכות (ליברמן) ו, ח).

יצחק מעמר וזורע למרות הכל, ומסירות הנפש של יצחק למול הקשיים שהפלשתים הערימו לו, הביאה שפע של ברכה בתבואותיו:

כל מקום שהצדיקים הולכים ברכה הולכת עמהם, ירד יצחק לגרר ובאת ברכה לרגלו שנאמר: "ויזרע יצחק בארץ ההיא וגו' (בראשית כו, יב) (בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשה עג).

כאן התקיימה הבטחת ה' לעושר, ובכך התקדש שם שמים, "ויקנאו אותו פלשתים" (בראשית כו, יד). "אמר ר' חנין: עד שהיו אומרים זבל פרדותיו של יצחק, ולא כספו וזהבו של אבימלך" (בראשית רבה [וילנא] פרשה סד, ז).

כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל

זרע האבות, שב ובא לארץ ישראל לאחר שנות גלות ארוכות. הקימו במרחבי ארץ ישראל ערים ויישובים, נטעו וזרעו, והארץ מאירה להם פנים, נותנת פירותיה בעין יפה. עם ישראל שב לקיים בהיקפים גדולים ובעוצמה רבה את מצות הפרשת תרומות ומעשרות, דבר שהיה נחלתם של מעטים שגרו בארץ לאורך כל הדורות. מערכות כשרות ומקפידות על הפרשת תרומות ומעשרות כראוי, יחד עם שמירה והקפדה על מצוות אחרות התלויות בארץ (נטע רבעי, קדושת פירות שביעית, ועוד). זיכוי הרבים באכילת הירקות והפירות של ארץ ישראל בהידור ובכשרות. גם לאותו חבל ארץ בה היה גר יצחק אבינו- באזור גרר, חזרו בניו והתיישבו שם. גוש קטיף הוא באזור גרר ובסמוך לו, ובו קמו יישובים ובהם מוסדות חינוך ותורה, תעשייה וחקלאות לתפארת. למרות כל הקשיים שהפלשתים בני זמננו מנסים להערים, ולמרות המלחמה שהם מנהלים מולנו בירי טילים ופצצות, עם כל זאת, כדרכו של יצחק אבינו לא עוצרים אלא ממשיכים הלאה. הפלשתים סתמו ליצחק את הבארות של אברהם, והוא פתחם. הוא חפר בארות חדשים וגם אותם סתמו- עשק ושטנה. יצחק התעקש ובבאר האחרונה, הם אלה שנכנעו: "ויחפור באר אחרת ולא רבו עליה, ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ" (בראשית כו, כב). כך גם בניו ממשיכו. עם כל השטנות וההתעסקויות, מרחיבים ופוריים בארץ. נוטעים וזורעים,

פתיחה — וברך את עמך את ישראל ואת האדמה

מרחיבים את החממות, והארץ מוציאה גידולי ירקות באיכות ובכמות מדהימה, נקיים מחרקים ומתולעים. הברכה גדלה והולכת משנה לשנה, והירקות משווקים בכל רחבי הארץ ובעולם. התרומות והמעשרות המופרשים מהם הם מקור השפע:

אם הוצאת מעשר בשנה זו, אתה זוכה לשנה אחרת ומדרש תנחומא (בובר) פרשת ראה — הוספה סימן א ד"ה עשר תעשר).

במקום בו זכה יצחק אבינו, לראות שפע של ברכה בגידולי ארץ ישראל — "מאה שערים", זוכים גם להשגות גדולות ברוח:

"וימצא מאה שערים" רצה לומר מאה השגות. שהשיג אלקותו יתברך שמו מאה פעמים על מה שהבין מקודם ומאור ושמש שם).¹

הדבר ניכר כיום לעין, כאן בגוש קטיף. במקום זה, מגדלים גידולים חקלאיים, וגם לומדים ומעמיקים במצוות ובהלכות התלויות בארץ, לאחר שנות גלות ארוכות בהם מעטים עסקו בכך.

את המצוות התלויות בארץ איננו מקיימים במלואן, וחיובן הוא על פי רוב מדרבנן. אעפ"כ יש ערך חשוב ללמוד, לעורר ולהתרגל לקיים את המצוות הללו, לימים עתידים בהם נקיימן בשלמות. כך הסביר הראי"ה קוק:

ההוד וההדר והפאר המיוחד שיש במצות התלויות בארץ, כשהן מתקיימות עכשיו בארץ ישראל על ידינו, ע"י אותו החיל החלוץ ההולך ובונה את ארץ האבות ומכין אחרית ותקוה יותר חזקה ויותר בהירה לדור יבא, מתגלה הוא לנו מתוך עז חפצנו הפנימי המפעם בקרב נשמתנו להעמיד את צביון אומתנו על ארץ אבותינו במלא תארה, בכל שרטוטיה וקויה המשלימים את תכונתה, המגלים ומבליטים שזאת היא אומתנו אנו בערכה הרם המקורי, בגויתה בנפשה ברוחה ונשמתה. לזאת אנחנו שואפים לחדש עלינו ימים קדמונים, כימי עולם וכשנים קדמוניות. הנה ישננו שנת תרדמה לאומית משך גלות ארוכה וקשה מאוד,

1. ראה גם: הראי"ה קוק, אורות הקדש ג עמ' קלה-קלו.

הרב יהודה זולדן

כחותינו הלאומיים נשארו אז בלועים בקרבנו פנימה, מבחוץ הכל נעשה מקומט ומזוקן, אבל מבפנים טל החיים הולך וזורם. כשם שהמצות המעשיות בכללן בכל מלואיהן הלכו עמנו בנולה ושמרו לנו בה את לח חיינו ואת חותם רוחנו ע"פ עצמותנו הפנימית, הביאו אותנו לאלה ימי התחלת תקופת ההארה לחיים של חפץ תחית האומה בארצנו, כן יביאו אותנו המצות התלויות בארץ לידי רוממות החיים שע"פ צורתם השלמה הן נקבעו. וכל אשר נוסף להתבונן במהותן של המצות התלויות בארץ כולן ונראה כמה רחוקות הן מאתנו, כמה חיינו צריכים להיות בתנאים יותר בריאים וחזקים עד שיהיו אלו המצות מתקיימות בהם, כן יגדל בנו החשק לקים באהבה וביקר את אותו החלק שאנו יכולים לקימו בתור זכר לדבר, זכר קודש, זכרון לחיים שלמים שיבאו לנו בבא תשועה שלמה לעמנו על אדמתנו לתשועת עולמים, ואשר בקימנו אותן עכשיו הננו מעשירים את נשמת אומתנו באותה אש הקדש אשר תהיה לשלהבת הקדש מלאת החיים לעת חיה. (אורות עמ' נח).

מכון 'התורה והארץ' בכפר דרום עוסק במחקר וביישום סוגיות ושאלות שונות הקשורות למצוות התלויות בארץ: שמיטה, כלאים, ערלה, תרומות ומעשרות, טיפול בחרקים ועוד, וכן במצוות ישוב ארץ ישראל. מבררים ומלבנים סוגיות ששנים רבות לא עסקו בהן, ומשיגים הישגים עמיקים מאד, בתוכנן של המצוות התלויות בארץ, ובהלכותיהם. במסגרת פרסומי המכון, יצאו ספרי הלכה ומחקר בנושאים אלה, שהתקבלו בשמחה אצל רבנים ותלמידי חכמים ובציבור הרחב, בשל הרעננות הארץ ישראלית החדשה הנושבת מדפיהם. הבטאון "אמונת עתיד", יוצא לאור כל חודשיים, ומתפרסמים בו מאמרים העוסקים בסוגיות אלו. רוב המאמרים הם של רבני המכון וחוקריו, וכן של רבנים וחוקרים שאינם חברי המכון.

במסגרת המכון, קיים גם "בית האוצר", בו חברים אלפי מנויים מרחבי הארץ, דרכו הם מקיימים הפרשת מעשרות כראוי ובהידור רב.

כל אלה הם מתוך תחושת יצירה ובנין, של עיסוק במצוות שאנו זוכים לקיימן לאחר שנות גלות ארוכות, דורשים לציון:

פתיחה – וברך את עמך את ישראל ואת האדמה

חובתנו הנאמנה בעת חיה, אשר עין בעין נראה, כי פקד ד' את עמו ואת ארץ חמדתו, וקול ד' קורא בכח מתוך כל מסבות הזמנים, מחוגי הסלע וסתר המדרגה, לשוב לבצרון אסירי התקוה, להקבץ אחד לאחד, כיונים אל ארובותיהם, אל החבל ואל הנחלה, נחלת ד' והררי קודש, להוסיף אומץ בהתעוררות גדולה בבנין תורת ארץ ישראל, בברור ושכלול המצות התלויות בארץ, ולרומם דרישת ציון והכרת אורה העליון, בצמח ישועה לבית ישראל בכל פינות שאנו פונים. למען ישמעו בנים ויחדו מים, יקשיבו פזורי גולה וישובו להר חמד ד' לנצח. (הראי"ה קוק, אגרות הראיה א עמ' רסה)

ספר הודאת הארץ

לקראת ט"ו בשבט תשס"ה, ולקראת יום העיון השנתי המתקיים ביום זה, מוציא מכון התורה והארץ, ספר נוסף: "הודאת הארץ". ספר זה, עוסק במצוות ביעור ויודוי מעשר. כאמור, אלו הן מצוות המתקיימות פעמיים בשבע שנים, בפסח של השנה הרביעית והשביעית ממנין שנות השמיטה, ושנה זו – שנת תשס"ה, היא השנה הרביעית לשמיטה. בספר אסופת מאמרים בנושא ביעור ויודוי מעשר שנכתבו ע"י רבנים מכל רחבי הארץ, רבני מכון התורה והארץ וחוקריו, וכן חוקרים תורניים.

ספר זה הוא הרביעי בסדרה של ספרים שיצאו בשנים האחרונות, אשר ייחודם בריכוז מאמרים בנושאים ובמצוות שלא מרבים לעסוק בהם:

1. ספר הקהל (תשס"ב) – על מצות הקהל במוצאי השנה השביעית.
2. ביכורי הארץ (תשס"ג) – על מצות ביכורים.
3. נטיעות הארץ (תשס"ד) – על נטיעות בארץ ישראל.

מצות ביעור מעשר נוהגת גם בזמן הזה, ומצות ויודוי מעשר שנויה במחלוקת הפוסקים, אם היא נוהגת בזמן הזה. הרמב"ם פסק שמצות הויודוי, נוהגת גם כיום: "ובין בפני הבית ובין שלא בפני הבית חייב לבער ולהתודות" (רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי יא, ד). כך פסק גם מרן השולחן ערוך (יו"ד סימן שלא, קמב). נראה שבשל העובדה שמצות הויודוי נדירה, והיא נוהגת רק בארץ, והיותה שנויה במחלוקת אם היא נוהגת כיום או לא, היא

הרב יהודה זולדן

לא היתה נפוצה ומוכרת, ועל כן ראינו צורך לעסוק במצוה זו.

אמנם, יש מי שכבר עסק בהרחבה בזה בעבר. בשנת תרנ"ג, עוד בהיותו בחו"ל, כתב הרב אליהו דוד רבינוביץ', האדר"ת, קונטרס בשם "אחרית השנים", בו הוא מעמיק לברר את פרטי ההלכות הקשורות למצות ביעור וידוי, שהרי על פי השו"ע, מצוה זו היא גם כיום.² גם חתנו של האדר"ת, מרן הראי"ה קוק, כתב באותם שנים קונטרס בענין זה (שו"ת משפט כהן, סימנים נה-נו, עמ' קד-קיז), והוא אף כתב הקדמה לקונטרס זה (פתיחה לשו"ת משפט כהן עמ' טו-יז), ש: "כל עיקר ענינה וסגנונה מכוון הוא אל כלל העסק בד"ת של מצוות המקדש והארץ". (הקדמות הרב צבי יהודה הכהן קוק, שו"ת משפט כהן, עמ' יב).

האדר"ת קרא בדבריו לחדש מצוה זו. וכך כתב שם (עמ' 26):

ואילו הייתי כדאי, הוה אמינא דבזמן הזה ראוי להתוודות בבית המדרש ובבית הכנסת שהוא מקדש מעט, ושכינתו יתברך שורה שם, ובמגילה כט ע"א, ובברכות ח ע"א אוהב ה' שערי ציון — כי אין לו לקב"ה אלא ד' אמות של הלכה בלבד... ושפיר מקרי לפני ה' אלו קיך. ומכ"ש מי שיזכה ולהתוודות לפני הכותל המערבי, שאחז"ל כבר בירושלמי מעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי, שחייב לילך שם ולהתוודות.

במקום בו הוא מסכם בקצרה את דיני וידוי וביעור מעשר, בקונטרס אחרית השנים (עמ' 52-53), כתב:

ואם קיימום כהלכתם (=את מצות ביעור המועשרות), יתקבצו כולם לבית המדרש או לבית הכנסת בעת תפילת המנחה או לאחר תפילת המנחה ויאמרו כולם ביחד או כל אחד ואחד בפני עצמו, או אחד יוציא את כולם, כמש"כ בתורה. (ומצטט את הפסוקים, מדברים כו, יג-טו: "בערתי הקדש" עד "ארץ זבת חלב ודבש").

2. קונטרס זה, יצא לאור במהדורה מתוקנת ע"י הרב צבי יצחק קוסטינר (ירושלים תשד"מ), והודפס שוב ע"י מכון התורה והארץ (כפר דרום תשנ"ד). ההפניות בספר זה הם ע"פ מהדורה זו.

פתיחה — וברך את עמך את ישראל ואת האדמה

בשנת תרס"א, זכה האדר"ת לעלות לארץ ולכהן כרבה של ירושלים, ובשנת תרס"ג היא שנת שמייטה, הוא עורר שוב לקיים מצוה זו ברוב עם. פעילותו של האדר"ת לעורר לקיום מצות וידוי מעשר פשטה, ורבנים נוספים חברו לדעה זו, וקראו לחדש ולרענן את קיום מצוה זו גם בימינו. אכן, במקומות רבים, נוהגים כיום לקרוא בשעת מנחה של שביעי של פסח, בשנה רביעית לשמייטה ובשנת השמייטה עצמה, את פסוקי וידוי המעשר, ויש קהילות הנוהגים לקרוא פסוקים אלה מתוך ספר תורה.

האדר"ת נפטר בג' באדר א' תרס"ה, ובשנה זו ימלאו מאה שנה לפטירתו. תאריך זה שימש סיבה נוספת, לעסוק במצוה זו של ביעור וידוי מעשר, לזכרו של האדר"ת, שעורר את הרבים לקיומה של מצוה זו. והאדר"ת היה זה שגם קרא לקיים זכר למצות הקהל, בו עסקנו בספר הראשון שיצא בסדרה זו.

מבנה הספר ותוכנו

מאמרי הספר מחולקים בשבעה שערים. המאמרים הם פרשנות בתנ"ך, עיון מעמיק בסוגיות הגמרא, בירורי הלכה ואמונה בנושאים אלו. להלן תמצית המאמרים על פי שערי הספר:

הודאת ראשונים — דברים שכתב הראי"ה קוק זצ"ל בפירושו למסכת מעשר שני, העוסקת במצות ביעור וידוי מעשר. לאחריו, דברים שכתב הרי"ד סולוביצ'יק, על המשמעות של הוידוי, בוידוי מעשר.

הלכות למעשה — בירורי הלכה נוספים בשאלות מעשיות הנוגעות לאופן הביעור, ביעור בבית האוצר, ומעמדו של מטבע שלא נפדה בזמנו.

מקראות — פרשנות הפסוקים בתורה בהם נמצאת מצות הביעור והוידוי, השוואה בין וידוי מעשר ובין וידוי ביכורים, והשוואה לוידוי על חטא.

המצוות — ביעור וידוי אלו הם שתי מצוות הקשורות זו לזו. היחס ביניהן, האם לפנינו מצוה אחת או שתיים, והגדרת המצוות.

זמנים — מתי יש לבער, ומהו זמן הוידוי, ערב חג ראשון או אחרון של פסח. והאם מותר ביום טוב. האם המצוה נוהגת בזמן הזה, על האדר"ת וקריאתו לחידוש המצוה.

הרב יהודה זולדן

החייבים – אלו פירות וירקות חייבים בביעור, מי הכו האישים החייבים, ומי הם המנועים מלהתוודות ומלבער, והאם יש צורך בבעלות על קרקע על מנת להתוודות.

קריאות וברכות – על הפטרת שבת הגדול, על קריאת פרשיות ביעור ויודוי בסוכות דוקא, על קריאת הויודוי כיום מספר תורה, והברכה אותה יש לברך בעת ביעור ויודוי מעשר.

תודות

תודה מקרב לב, לכל העוסקים והמעשים שסייעו בהוצאת הספר. למכון 'התורה והארץ' ולעומדים בראשו. נשיא המכון ורב העיר רמת גן הרב יעקב אריאל, ראש המכון הרב יגאל קמינצקי, מנהל המכון ר' אליעזר ברט, ומנהלו האדמיניסטרטיבי ר' עמי גיאת. לחברי המערכת: הרב יהודה עמיחי, הרב יואל פרידמן, הרב יעקב אפשטיין, למגיה ר' מנחם הראל, למזכירות ולמודפיסות הגב' זהבה שונם הלוי, והגב' נורית שררה, וכן למעצבת הגרפית הגב' ליאת יצחקי, שסייעו ועמלו רבות כדי שספר זה יצא לאור. יישר כח וחיילכם לאורייתא.

כקודמיו, כותבי המאמרים בספר זה הם רבנים מכל הארץ, ורבני מכון התורה והארץ וחוקריו, וכן חוקרים תורניים. יישר כח וחיילם לאורייתא לכל הכותבים. רוב המאמרים נכתבו באופן מיוחד לספר זה. אם כבר פורסם המאמר בעבר, הדבר צוין בתחילת המאמר.

גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך

ספר זה יוצא לאור בימים בהם תושבי גוש קטיף ורבים רבים אחרים פועלים לשם המשך אחיזתנו במקום זה. לא להתנתקות חלילה, אלא להתחברות גדולה ומבורכת, לתורה לעם ולארץ.

העשייה המרובה שבמסגרת מכון התורה והארץ ובמשך כל השנים, יצירת המודעות הציבורית לשמירת המצוות התלויות בארץ, אצל חקלאים ועירוניים, תעמוד לזכות גוש קטיף ותושביו, שיוכלו להמשיך ולגור בארץ הזאת, לפתחה ולשכללה:

פתיחה – וברך את עמך את ישראל ואת האדמה

רבי ישמעאל בר' יוסי שייליה לרבי, אמר לו: בני בבל בזכות מה הן חיים? אמר לו בזכות התורה. ובני ארץ ישראל בזכות מה? אמר לו: בזכות מעשרות. (בראשית רבה [וילנא] פרשה יא, ד)

כשלא מפרישים, חלילה, אזי קיימת סכנה הגלייה מהארץ:

"לא גלו ישראל עד שבטלו המעשרות, דכתיב (דברים יב, א):
"אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ" (מדרש
תהלים (בובר) נז, ב).

כאן בגוש קטיף לומדים תורה ומפרישים מעשרות, ומזכים את הרבים בארץ ובעולם. בזכות אילו – התורה והמעשר, אנו מתפללים לפני הקב"ה, שיזכה אותנו ואת כל בית ישראל, להתברך בברכה שמזכירים בוידוי מעשר, ולהמשיך ולטעת שורשים בגוש קטיף, לגור ולרשת "את האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו":

ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי: בזכות שני דברים ישראל מיתחטים לפני המקום. בזכות שבת ובזכות מעשרות... בזכות מעשרות מנין?
"ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך" (דברים כו, יא). דבר אחר, "ושמחת בכל הטוב" (שם), ואין טוב, אלא דברי תורה, דכתיב: "כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזובו" (משלי ד, ב). לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם: "עשר תעשר" (דברים יד, כב) (פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פרשה י, ב).

חנוכה תשס"ה

ימים בהם מוסיפים בהודאה על הניסים

הרב יהודה זולדן

העורך

הודאת ראשונים

